ماو , کاسترۆ , گیڤارا و بزووتنەوە نیشتیمانییەکان.
شۆڕشی بەردەوامی بەلاڕێدابراو

سێ بۆچوون دەربارەی شۆڕش.
نووسینی: تۆنی کلیف

ترۆتسکی لەپشتی پەردەوە تیۆرەکەی خۆی دەربارەی شۆڕشی 1905 پەرە پێ دەدا. هەموو مارکسیستێکی ئەم سەردەمەش, هەر لە کاوتسکی و بلیخانۆفەوە بیگرە تا لینین دەرکیان بەوە کردووە کە تەنها وولاتە پیشەسازییە پێشکەوتووەکانن ئامادەن بۆ شۆڕشی سۆسیالیستی ، ڕاشکاوەنتریش بیڵێین .. ئەوان ڕایان گەیاندووە کە ئەو وڵاتانە بە ناچاری هێزی کرێکاران بەرەو پێشەوە دەبەن وەکو بەر ئەنجامێك بۆ گەشە و پێشکەوتنە تەکنۆلۆجییەکانیان. ووڵاتە دواکەوتووەکانیش دەتوانن لە ئاوێنەی ووڵاتە پێشکەوتووەکانەوە سبەینێی خۆیان ببینن. چینی کرێکار تەنها لە دوای پرۆسەیەك دوور و درێژی گەشەی پیشەسازی و تێ پەڕبوون بە ڕژێمی پەرلەمانتاری بۆرژوازیدا بەو ڕادەیە گەشە دەکات کەلەگەڵیدا بتوانێت پرسی شۆڕش سۆسیالیستی بهێنێتە ئاراوە.

سەرجەم سۆسیال دیموکراتەکانی ڕووسیا – بە مەنشەفیك و بەلشەفیکییەوە – ئەوەیان لا ئاشکرا بوو کە ڕووسیا لە شۆڕشی بۆرژوازی نزیك دەبێتەوە. ئەمەش لە ئەنجامی ئەو ململانێیەوە سەری هەڵدابوو کە لە نێوان هێزە بەرهەمهێنەرەکانی سەرمایەداری لەلایەکەوە و ئۆتۆکراسی و زەمینداری و پاشماوەی دەرەبەگایەتی لەلایەکی ترەوە لە ئارادابوو. مەنشەفیکەکان لەلای خۆیانەوە بەو ئەنجامگیرییە گەیشتن کە بە پێی پێویستی قۆناغەکە بۆرژوازی ڕابەرایەتی شۆڕش دەکات و دەسەڵات دەگرێتە دەست. وایان بیریان دەکردەوە کە دەبێ سۆسیال – دیموکراتەکان پشتگیری لە بۆرژوازی لیبرال بکەن لە شۆڕشەکەدا و لە هەمان کاتیشدا و لەهەناوی سەرمایەداریدا دەبێ بەرگری لە بەرژەوەند تایبەتی کرێکاران بکەن لە ڕێگا خەبات کردن بۆ بەدیهێنانی هەشت سەعات کار لەڕۆژێکدا و هەندێ چاکسازی کۆمەڵایەتی تر. بەلشەفیکەکانیش لایان وابوو کە شۆڕش لە شوناسەکەیدا بۆرژوازی دەبێت و ئامانجەکەشی سنووری دیاریکراوەکانی شۆڕش بۆرژوازی نابەزێنێت. لینین لەساڵی 1905 دا ووتویەتی : " شۆڕشی دیموکراتی لە هیچ کاتێکدا لە سنووری پەیوەندییە کۆمەڵایەتی – ئابوورییەکانی بۆرژوازی دەرناچێت..". هەروەها ووتویەتی : " شۆڕشی دیموکراسی لە ڕوسیا هەرگیز نابێتە هۆی لاواز کردنی هەژموونی بۆرژوازی بەڵکو پتەوتری دەکات". بەردەوام لینین ئەم قسانەی دووپات کردۆتەوە .

تا ڕۆژانێك دوای شۆڕشی شوباتی 1917 ش لینین دەستبەرداری ئەو تێڕوانینانەی سەرەوە نەبووە. بۆ نموونە لە ئەیلولی 1914 بەردەوام بوو لەسەر ئەو بۆچوونەی کە دەبێ شۆڕشی ڕوسیا خۆی تەرخان بکات بۆ سێ ئەرك سەرەکی: یەکەم ، دامەزراندنی کۆمارێکی دیموکراتی کە تیایدا مافی یەکسان و ئەوپەڕی ئازادی تیا مسۆگەر بکرێت بۆ دیاری

کردنی چاره‌نووسی میلله‌تان به‌گشتی . دووه‌م ؛ ده‌ست به‌سه‌راگرتنی هه‌موو زه‌وی و زارێك كه موڵكی ده‌ره‌به‌گه‌كان بێت. سێیه‌م ؛ جێبه‌جێكردنی خواستی هه‌شت سه‌عات كار له ڕۆژێكدا.

ئه‌وه‌ی لینینی به‌شێوه‌یه‌كی ڕیشه‌یی له مه‌نشه‌فیكه‌كان جیا ده‌كرده‌وه سووربوونی بوو له‌سه‌ر سه‌ربه‌خۆی بزووتنه‌وه‌ی كرێكاری له بۆرژوازی لیبرال به‌تایبه‌ت له باره‌ی به‌سه‌ركه‌وتن گه‌یاندنی شۆڕشه‌كه‌ی بۆرژوازی سه‌ره‌ڕای هه‌ر جۆره ڕێگری كردنێك كه ده‌شێ له‌لایه‌ن خودی بۆرژوازییه‌وه بێته ئاراوه.

ترۆتسكیش هه‌ر وه‌كو لینین بڕوای به‌وه بووه كه بۆرژوازی لیبڕال ناتوانێت هیچ ئه‌ركێكی شۆڕشگێڕانه تا سه‌ر جێبه‌جێ بكات و به‌سه‌ركه‌وتن بگه‌یه‌نێت, وه شۆڕش بۆ به‌ده‌ست هێنان زه‌وی كه به‌ندێكی سه‌ره‌كی پێكده‌هێنا له شۆڕشی بۆرژوازی دا ته‌نها له ڕێگه‌ی هاوپه‌یمانێتی نێوان كرێكاران و جووتیارانه‌وه دێته دی. به‌ڵام ئه‌وه‌ی ترۆتسكی له لینین جیاده‌كرده‌وه بڕوا بوونی به‌وه‌ی هاتنه‌كایه‌وه‌ی حزبێكی سه‌ربه‌خۆی جووتیاری كارێكی مه‌حاڵه و جه‌ختی له‌سه‌ر ئه‌وه ده‌كرده‌وه كه جوتیاران به‌ڕاده‌یه‌كی وا له‌نێوان خۆیاندا به‌سه‌ر كه‌سانی هه‌ژار و ده‌وڵه‌مه‌ندا دابه‌شبوون كه ناتوانن یه‌كێتییه‌ك و حزبێكی سه‌ربه‌خۆی خۆیان پێك بهێنن.

له‌م باره‌یه‌وه ترۆتسكی ده‌نووسێت كه (سه‌رجه‌م ئه‌زموونه‌كانی مێژوو ئه‌وه نیشان ده‌ده‌ن كه جوتیاران توانایه‌كی ئه‌وتۆیان نییه ڕۆڵێكی سه‌ربه‌خۆ بگێڕن). ئه‌گه‌ر له هه‌موو شۆڕشه‌كاندا – له ڕیفۆرمه‌كانی ئه‌ڵمانیا به‌دواوه – جوتیاران لایه‌نگری ئه‌م به‌شه یان ئه‌و به‌شه بۆرژوازی بوون .. ئه‌وا له ڕووسیا به‌هۆ گه‌شه‌كردنی هێزی چینی كرێكار و خۆپارێزی بۆرژوازییه‌وه, جوتیاران ناچارده‌بن كه پشتگیری له پرۆلیتاریای شۆڕشگێڕ بكه‌ن. خودی شۆڕشه‌كه‌ش به جێبه‌جێ كردنی ئه‌ركه‌كانی بۆرژوازی دیموكراتیك ناوه‌ستێته‌وه به‌ڵكو هه‌نگاویش ده‌نێ به‌ره‌و بابه‌ته سۆسیالیستییه‌كانی پرۆلیتاریا. ئه‌وه‌تا ترۆتسكی ده‌نووسێت:

پرۆلیتاریا له‌گه‌ڵ به‌ره‌و پێشچوونی سه‌رمایه‌داری گه‌شه ده‌كات و به‌هێز ده‌بێت. له‌م بواره‌شدا چوونه پێشه‌وه‌ی سه‌رمایه‌داری بره‌و به پێشكه‌وتنی پرۆلیتاریا ده‌دات ڕووه‌و دیكتاتوریه‌تی پرۆلیتاریا.
به‌ڵام ئه‌و ڕۆژ و سات‌ه‌ی كه له‌گه‌ڵیدا ده‌سه‌ڵات ده‌كه‌وێته ده‌ستی پرۆلیتاریاوه به شێوه‌یه‌كی ڕاسته‌وخۆ پابه‌ند نییه به‌و هه‌لومه‌رجه‌ی هێزه به‌رهه‌مێنه‌ره‌كانی تیایه. به‌ڵكو به‌و ئاسته‌ی كه خه‌باتی چینایه‌تی و بارودۆخه نێونه‌ته‌وه‌ییه‌كه‌ی تیایه. هه‌روه‌ها پابه‌نده به زنجیره‌یه‌ك هۆكاری تایبه‌تی یه‌وه: خوونه‌ریت, ده‌ستپێشخه‌ری و ئاماده‌بوون بۆ خه‌بات.

له وڵاتێكدا كه له ڕووی ئابورییه‌وه دواكه‌وتووه, پرۆلیتاریا ده‌توانێ زووتر بگاته ده‌سه‌ڵات وه‌ك له‌وه‌ی له وڵاته پێشكه‌وتووه‌كاندا. له ساڵی 1871 دا پرۆلیتاریا له پاریسی ورده بۆرژوازیدا توانی به شێوه‌یه‌كی ژیرانه كاروباری كۆمه‌ڵایه‌تی بگرێته ده‌ست – ئه‌گه‌رچی ته‌نها بۆ دوو مانگیش بێ. به‌ڵام ته‌نانه‌ت بۆ یه‌ك سه‌عاتیش نه‌یتوانی له مه‌ڵبه‌نده گه‌شه‌سه‌ندووه‌كانی سه‌رمایه‌داری له به‌ریتانیا و وڵاته‌یه‌كگرتووه‌كان دا ده‌سه‌ڵات بگرێته‌ده‌ست. ئه‌و بۆچوونه‌ی كه له‌باره‌ی هه‌ندێ شێوه‌ی پابه‌ندبوونی ئۆتۆماتیكیانه‌ی پرۆلیتاریاوه هه‌یه به هێزه ته‌كنیكی و سه‌رچاوه‌كانی ئابووری وڵاته‌وه.. ته‌نها پێشبینییه‌كه و له ساده‌كردنه‌وه‌ی ماته‌ریالیزمی ئابووری یه‌وه سه‌رچاوه‌ی گرتووه و ئه‌م بیركردنه‌وه‌یه هیچ په‌یوه‌ندی به ماركسیزمه‌وه نی یه.

لە دیدی ئێمەوە, شۆڕشی ڕووسیا ئەو هەلومەرجە بابەتیانەی کە بۆ وەرگرتنی دەسەڵات لە لایەن پرۆلیتاریاوە پێویستە خوڵقاند و وای کرد سەرکەوتنی شۆڕش لە تواناد ا بێت. تەنانەت پێش ئەوەی سیاسەتەکانی لیبرالیزمی بۆرژوازی ئەگەری بەرپاکردنی حکومەتی عەقلانی خۆی بێنێتە ئاراوە.

توخمێکی تری گرنگ لەو تیۆرەدا بریتییە لەو کەسایەتییە نێونەتەوەییەی کە شۆڕشی چاوەڕوانکراوی ڕووسیا هەیبووە. ئەو شۆڕشەی کە دەشێ لە چوارچێوەیەکی نیشتمانیدا هەڵگیرسێت, بەڵام تەنها ئەو کاتە دەگاتە ترۆپکی خۆی کە شۆڕشی وڵاتە پێشکەوتووەکانیش سەربکەوێت.

لە گەڵ ئەمەشدا, ئایا تا چ ڕادەیەك سیاسەتی سۆسیالیستی چینی کرێکار لەگەڵ هەلومەرجە ئابووریەکانی ڕووسیادا دێتەوە؟ تەنها شتێك کە لەم بارەیەوە دەتوانین بە دڵنیاییەوە بیڵێین ئەوەیە: کە ڕووبەڕووی چەندین ڕێگری سیاسی دەبێتەوە پێش ئەوەی بە هۆی دواکەوتووی تەکنیکی ووڵاتەکەوە هەنگاوەکانی ببەسترێت. وە بەبێ پشتگیری ڕاستەوخۆی پرۆلیتاریای ئەوروپا, چینی کرێکاری ڕووسیا ناتوانێت بەردەوام لە دەسەڵاتدا بمێنێتەوە و ناتوانێت دەسەڵاتداریێتیەکەی خۆی بگۆڕێت بە دیکتاتۆریەتێکی سۆسیالیستی بەردەوام.

توخمە سەرەکییەکانی تیۆرەکەی ترۆتسکی دەکرێ لە شەش خاڵدا کۆبکرێنەوە:

1. بۆرژوازییەك دوای شۆڕش دێتە گۆڕەپانەکەوە کە بەشێوەیەکی ریشەیی جیاوازە لەگەڵ پێشووی خۆیدا و لە ڕووی پێشکەوتنەوە دوو سەدە لە پێشترە . بەڵام بێ توانایە لە خستنە ڕووی چارەسەرێکی ریشەدار و دیموکراتی و شۆڕشگێڕانە بۆ ئەو زۆر و ستەمەی دەرەبەگایەتی و ئیمپریالیزم ناویانەتەوە . بێ توانایە لە بارەی تێکشکاندنی سەرتاپای ڕژێمی دەرەبەگایەتی و بەدیهێنانی سەربەخۆییەکی نیشتمانی ڕاستەقینە و بەرپاکردنی دیموکراتیەتێکی سیاسی. ئەوان لە وڵاتە پێشکەوتووەکاندا بن یاخود لە ووڵاتە دواکەوتووەکان دا بە شۆڕشگێڕ لە قەڵەم دراون, بەڵام بە شێوەیەکی ڕەها هێزێکی خۆپارێزن.

2. ئەرکی سەرەکی بینینی ڕۆڵی شۆڕشگێڕانە دەکەوێتە ئەستۆی پرۆلیتاریاوە .. هەرچەندە ئەو پرۆلیتاریایە لاو بێت یاخود ژمارەکەی کەم بێت .

3. جووتیاران لەبەر ئەوەی ناتوانن کرداری سەربەخۆ بنوێنن بە ناچاری دوای ئەو بزووتنەوانە دەکەون کە لە شارەکان دا سەرهەڵدەدەن و لە بەر ئەوە پێویستە پەیوەست بن بە رابەرایەتی پرۆلیتاریای پیشەسازییەوە .

3. چارەسەرە بنەڕەتییەکانی مەسەلەی وەك: (چاکسازی زەوی ، نیشتمان و کۆتاپهێنان بە ئەو کۆت و بەندە کۆمەڵایەتی و دەروونیانەی – کە ڕێگری لە پێشکەوتنی ئابووری دەکەن), بەناچاری پێویستی تێپەڕاندنی سنوورەکانی خاوەنداریی تایبەتی بۆرژوازی دێنێـە ئاراوە . شۆڕشی دیموکراتی بەرەبەرە گەشە دەکات بەرەو شۆڕشێکی سۆسیالیستی . بەمەش دەبێتە شۆڕشێکی بەردەوام .

4. تەواو کردنی شۆڕشی سۆسیالیستی (کە هەرگیز لە سنوورەکانی نیشتمانێکدا نایەتە دی و بەمەش شۆڕشی سۆسیالیستی لە ئاستێکی تازە و فراوانتری وشەکەدا دەبێتـە شۆڕێکی بەردەوام و تەنها

بە سەرکەوتنی یەکجارەکی و بەدیهێنانی کۆمەڵگەیەکی نوێ لە سەرتاسەری زەمیندا بەکامڵبوونی خۆی دەگات). ئەوپەڕی دواکەووتویی و بیرتەسکییە هەوڵ بدرێت (سۆسیالیزم لەیەك ولاتدا) بهێنرێتە دی .

5. لە کۆتاییدا ، شۆڕشی ووڵاتە دواکەوتووەکان دەبێتە هۆی بەگوڕخستنی شۆڕش لە ووڵاتە پێشکەوتووەکاندا.

گەیشتنی ماو بە دەسەڵات

چینی کرێکار رۆڵێکی ئەوتۆی نەگێڕاوە لە سەرکەوتنی ماودا . تەنانەت پێکهاتەی کۆمەلایەتی حزبی کۆمۆنیستیش بە تەواوی لە چینی کرێکار پێك نەهاتبوو . هەتاکو خودی ماویش ئەوکاتە لە حزب دا وەك رابەرێك دەرکەوت کە پێگەی حزب دوور لە چینی کرێکارەوە گوازرایەوە. هەتا ساڵی 1926 یش بەلای کەمەوە لە 66% ی ئەندامانی حزب لە کرێکاران پێکهاتبوو, 22% ی تری رۆشنبیران و جوتیارانیش لە 5% یان پێك دەهێنا. لە تشرینی دووەمی (1928)ەوە ژمارەی کرێکاران بە رێژەی 5/4 دابەزی و راپۆرتێك رەسمی رایگەیاند کە حزب (لەنێو کرێکاران پیشەسازی دا تاکە ناوەندێك حزبی ساغ نییە) . حزبیش رایگەیاند کەوا رێژە کرێکاران لە ساڵی 1928 لە 10% ئەندامان پێك هێناوە و لە ساڵی 1929 لە 3% و لە ئاداری 1930 ی لە 2.5% و لە ئەیلولی هەمان ساڵدا گەیشتە 1.6% و بەم شێوەیەش هەتا ساڵ گەیشتە کۆتایی حزب هیچ ئەندامێکی کرێکاری نەما. لەوکاتەوە تا سەرکەوتنی یەکجارەك ماو کرێکارێکی پیشەسازی لە حزبدا نەبوون تا قسەیان لەبارەوە بکرێت.

جێگە ورێگای کرێکاران لە ستراتیجیەتی حزبی کۆمۆنیست دا لەماوەی هێز پەیداکردن ماودا ئەوەندە بێ بایەخ بوو بەرادەیەك حزب هیچ بە پێویستی نەدەزانی لە ماوەی ئەو 19 ساڵەدا کە بە سەر دواین کۆنگرەدا – کە لە ساڵی 1929دا ئەنجامدرا– کۆنگرەیەکی نیشتمانی بۆ سەندیکاکان سازبکات ، یاخود باکی بە پشتگیری کرێکاران نەبوو لە حزب هەروەکو لەو بڕیارەی حزبدا دەردەکەوێت کە نیاز نییە هیچ رێکخراوێکی لەو ناوچانەدا بهێڵێتەوە کە کۆمینتانگ دەسەڵاتی هەبوو بەسەریاندا لە ساڵانی (1937–1945) شەڕی ناوخۆدا . کاتی حکومەتی کۆمینتانگ لە کانونی یەکەمی 1937 بڕیاری دا سزای مەرگ بەسەر ئەو کرێکارانەدا جێبەجێ بکات کە ماندەگرن یاخود بانگەشە بۆ مانگرتن دەکەن لە کاتی جەنگ دا .. وتەبێژێکی حزبی کۆمۆنیست بە یەکی لە پەیامنێرەکانی راگەیاند بوو کەوا حزب " تەواو قەناعەتی " هەبوو بەو بەرخودەی حکومەت کە لە شەڕدا گرتویەتیە بەر. دوای ئەوە لەکاتی شەڕی ناوخۆی نێوان حزبی کۆمۆنیست و کۆمینتانگ بە دەگمەن لەناوچەکانی کۆمینتانگ دا – کە بەشی زۆربەی کرێکارانی پیشەسازی ووڵاتی لە خۆ گرتبوو – رێکخراوەیەکی حزبی کۆمۆنیست بەدی دەکرا.

دەست بەسەرداگرتنی شارەکان لەلایەن ماووە, زیاد لەهەر شێکی تر دابڕانی تەواوی حزبی کۆمۆنیستی دەرخستووە لە چینی کرێکارانی پیشەسازی . رابەرانی کۆمۆنیست تەواوی هەوڵیان داوە رێگری لەهەر جۆرە راپەڕینێکی کرێکاران لە شارەکاندا بکەن لەسەر و بەندی گرتنی شاری پەکین دا . بۆ نموونە بەرلە دەستبەسەراگرتن هەر دوو شاری (تین نین) و (پکین) ، جەنەڕاڵ (لین پیاو) ی سەرکردەی بەرەی جەنگ ئەم جاڕنامەیەی بلاوکردەوە:

(بۆ ئەوەی یاسا بپارێزن ، بەردەوام بن لە کارەکانیان دا) . هەموو کارمەندەکانی کۆمینتانگ یان بەرپرسانی پۆلیس ، بەرپرسی هەرێمەکان ، شارەکان و شارۆچکەکان و هەر کەسێکی تر کە لە دامەزراوەیەکی حکومەت دان لە شارۆچکە و لادێکان یاخود بەرپرسانی (پاو چیا pao chia) ، هەموویان سەرپشك کراون کە لە پۆستەکانیاندا بمێننەوە) ...

لەو کاتەی کە هێزەکان لە رووباری (یانگ تازە yang taze) پێش ئەوەی شارە گەورەکانی ناوەڕاست و باشووری چین (شانگهای ، هانکور ، کانتۆن) بکەوێتە دەستیان .. ماو و (چوو تی) بانگەوازێکی تریان بڵاوکردەوە.

(هیوادارین کرێکاران و خاوەن کارەکان لە هەموو پیشەکاندا بەردەوام بن لە سەر کاری خۆیان و کار بەشێوەیەکی ئاسایی بچێتە پێشەوە و بەرپرسانی حکومەتی کۆمینتانگ (پارێزگارەکان و بەڕێوەبەرانی شارەوانی و هەموو ئاستەکان تری بەڕێوەبردن یان پاڵێوراوانی {ئەنجومەنی نیشتمانی} و ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانان و کۆنترۆڵی یوان و ئەنجومەنی سیاسی خەڵك و بەرپرسانی پۆلیس و سەرکردەی ڕێکخراوەکانی پاو چیا pao chia دەتوانن لە پۆستەکانی خۆیان بمێننەوە و لە ژێر فەرمانی سوپا ڕزگاری بەخشی خەڵك و حکومەتی خەڵك دابن).

چینی کرێکار وادار بە جووڵەنەکردن کرا. ڕاپۆرتێك کە لە 22ی نیسانی 1949 دا – یانی دوو ڕۆژ پێش گیرانی شارەکە لەلایەن سوپای ڕزگاریخوازی خەڵکەوە – لە شاری نانکینگ Nanking ەوە بەرزکرابووەوە, بەم شێوەیە باس لە بارودۆخەکە دەکات:

(جەماوەری شاری نانکینگ هیچ جۆرە خۆشحاڵیەك نیشان نادەن. ئاپۆرەیەك لە کەسانی خۆهەڵقورتێنەر ئەم بەیانییە لە قەراغی ئەوبەری ڕووبارەکەوە بینراون کە بەمەبەستی بینینی ئەو شەڕە چووبوون کە لەو بەرەوە لە ئارادا بوو.. کارەکان بەشێوەیەکی ئاسایی دەچوونە پێشەوە. چەند دووکانێك داخراون ئەمەش بە هۆی بی بازاڕیەوە نەوەك شەڕ. سینەماکان وەکو جاران قەرەباڵغن).

مانگێك دوای ئەمە هەواڵنێرێکی ڕۆژنامەی (نیویۆرك تایمز) لە شانگهایەوە ئەم ڕاپۆرتە دەنووسێ:
لە کانتۆن هێزەکانی سوپای سوور دەستیان کردووە بە هەڵواسینی پۆستەری چینی زمان کە جەماوەر ڕێنمایی دەکات بۆ ئەوەی هێمنی نیشان بدەن و دڵنیای دەکردنەوە کە هیچ جۆرە مەترسییەکیان لەسەرنییە.. (دوای ئەوەی کۆمۆنیستەکان هاتنە ناو شارەوە چوونە ناو بنکەکانی پۆلیسەوە و ڕێنمایی ئەفسەرەکانیان دەکرد تا لە پۆستەکانیاندا بمێننەوە بۆ ئەوەی ئاسایش بپارێزن).

شۆڕشی کاسترۆ

شۆڕشێك کە نەچینی کرێکار و نە جووتیاران ڕۆڵێکی سەرەکیان هەبووە تیایدا و تەنها ڕۆشنبیرانی چینی ناوەڕاست بەشی هەرە زۆری ململانێکەیان تیادا پێکهێنابوو... گەیشتنی فیدل کاسترۆیە بە دەسەلات. کتێبەکەی ڕایت میڵز wright mills – کە مۆنۆلۆگێکی ڕاستەقینەی دەروونی سەرکردە کوبییەکانە – بە پلەی یەکەم باس لەو شتانە دەکات کە لە شۆڕشدا بوونیان نەبووە :

" شۆڕش خۆی لە خۆیدا جەنگێك نەبووە لە نێوان سەرمایەداران و ئەو کرێکارانەی بە ڕۆژانە کاردەکەن. شۆڕشەکەمان کاری سەندیکاکان و کرێکارانی شار یان حزبە کرێکاریەکان یاخود شتێکی لەو بابەتە, نەبووە. کرێکاران لە شاردا لە بارەی شۆڕشەوە هیچ جۆرە هۆشیارییەکیان نەبوو".

چینی جووتیاران ئامادبوونێکی ئەوتۆیان نەبووە لە شۆڕشەکەی کاسترۆدا. لە کۆتایی نیسانی 1958 دا کۆی ژمارەی ئەو چەکدارانەی لە گەڵ کاسترۆدا بوون گەیشتە 180 چەکدار و لە سەردەمی هەرەسی "باتیستا"دا ژمارەیان گەیشتە 805 چەکدار. بزوتنەوەکەی کاسترۆ بزوتنەوەی چینی ناوەڕاست بوو, ئەو 82 چەکدارەی لە ژێر فەرمانی کاسترۆدا بوون و لە مەکسیکەوە هاتبوون و لە کانونی یەکەمی 1956 (کوبا)یان داگیرکرد؛ هەروەها ئەو دوانزە چەکدارەی کە لە(سییرا مایسترا) مانەوە و بەرەنگارییان دەکرد, هەرهەموویان سەر بە چینی ناوەڕاست بوون.

لەسەرەتادا بەرنامەکەی کاسترۆ لە چاکسازییەکی لیبراڵی بەرفراوان, کە بەلای چینی ناوەڕاستەوە پەسەندبێت, تێ پەڕی نەدەکرد. لەشوباتی 1958, کاسترۆ لەوتارێکدا بۆ گۆڤاری (کۆرۆنێت Coronet) ڕایگەیاند کە ئەو لە پلانیدا نیە وەبەرهێنانی بیانی هەڵوەشێنێتەوە یان خۆماڵیان بکات : من هەست دەکەم خۆماڵیی کردن, ئەگەر گەورەترین ئەنجامیش بخاتەوە, بارگرانییەك پێك دەهێنێت. لەوباوەڕەدانیم دەوڵەت بەهێزتر بکات, بەڵکو دامەزراوە تایبەتەکان لاواز دەکات و لەوەش گرنگتر, هەر هەوڵێك بۆ خۆماڵیی کردنی کۆفرۆشی گشتی دەبێتە هۆی کۆسپ دانان لەبەردەم ئامانجی سەرەکی پلاتفۆرمی نیشتمانیمان واتە (خۆماڵیکردن لە گونجاوترین هەلدا). بۆیە هەمیشە وەبەرهێنانی بیانی پێشوازی لێدەکرێ و پارێزراو دەبێت.

لەئایاری 1958 دا کاسترۆ دووپاتی کردەوە بۆ (دوبوا -DUBOIS), کە ژیاننامەی کاسترۆی دەنووسیەوە, کە:
جووڵانەوەی 26ی تەمموز هەرگیز باسی لە بە سۆسیالیزم کردن یان خۆماڵیی کردنی پیشەسازییەکان نەکردووە. ئەمەش بەسادەیی ترسێکی دەبەنگانەی شۆڕشەکەمان پێك دەهێنێت. ئێمە هەر لە یەکەم ڕۆژەوە ڕامانگەیاندووە کە لە پێناو بەهێزکردنی ئەوتۆی (یاساکانی 1940) دەجەنگین, کە بنەماکانی دڵنیایی و ماف و ئەرکەکان دابین دەکات بۆ هەموو ئەو هێزانەی بەشداری لەبەرهەمهێناندا دەکەن. ئەو پێکهاتەیەی سەرەوە دامەزراوەیەکی ئازادە و زۆر لە مافەکانی سەرمایەی وەبەرهێنراو و هەروەها مافە سیاسی و شارستانی و ئابووریەکانی تریش.

لە2ی ئایاری 1959 کاسترۆ بەئەنجومەنی ئابووری ڕێکخراوی وڵاتانی ئەمریکا لە بۆینس ئایرس ڕاگەیاند
ئێمە دژی وەبەرهێنانی تایبەت نین ... ئێمە باوەڕمان بەکەڵك و ئەزموون و گەرموگوڕی وەبەرهێنەرە تایبەتەکان هەیە ... کۆمپانیاکان و وەبەرهێنەرە تایبەتەکان هەمان دڵنیایی و مافەکانی دامەزراوە نیشتمانیەکانیان دەبێت.

بێتوانایی چینە کۆمەڵایەتیە تێك هەڵچووەکان, کرێکاران و سەرمایەداران, جوتیاران و خاوەن زەوییەکان, لاوازی مێژوویی ئەگۆڕی چینی ناوەڕاست و هێزی لەبن نەهاتووی دەستە نوێیەکەی کاسترۆ – کە پابەندنەبوون بەهیچ جۆرە بەرژەوەندییەکی ڕێکخراو و یەکگرتوو – ئەوە ڕوون دەکاتەوە چۆن پرۆگرامە میانڕەوییەکەی کاسترۆ لە ساڵانی 1953–1958دا, کەلەسەر بنەمای دامەزراوەی تایبەت دانرابوو, بەئاسانی وەلاوەدەنرێ و بەرنامەیەکی ڕادیکاڵانەی خاوەنداریێتی و پلاندانانی دەوڵەتی جێیدەگرێتەوە. کاسترۆ تا 16ی نیسانی 1961 ئەوەی ڕانەگەیاندبوو کە شۆڕش سۆسیالیزمیی بوو. بەپێی قسەکانی سەرەك کۆمار, دوکتۆر ئۆسڤالدۆ دۆرتیکۆس تۆرادۆ (Dr Oswaldo Dorticos Torado), "ڕۆژێ لە ڕۆژان خەڵکی بۆیان دەردەکەوێت یان دڵنیا دەبن کە ئەوەی چەپڵەیان بۆ لێداوە و

بەباشیان زانیووە شۆڕشێکی سۆسیالیزمی بووە" – گوزارشتێکی تەواوە بۆ چەوساندنەوەیەکی بۆناپارتیانەی خەڵك, بەو پێیەی کە خەڵك لە مێژوودا بابەتن نەوەك ئامرازی هوشیار.

هەڵەی تیۆرەکە لە کوێ دایە؟

لەکاتێکدا (هەروەك خاڵی یەکەمی ئەنجامگیریەکانی ترۆتسکییش ئاماژەی پێدەکات) وەکو یاسایەکی ڕەها بۆرژوازی تازە پێگەیشتوو خاوەنی سروشتێکی خۆپارێز و ترسنۆکانەیە, کەسایەتی شۆڕشگێڕانەی چینی تازە دەرکەوتووی کرێکاران (هەروەك لە خاڵی دووەمدا هاتووە) نەرەهایە و نە لەچارەنەهاتووشە . هەڵسانگاندنی هۆکارەکانیش کارێکی گران نییە . ئایدیۆلۆژیای بەربڵاو لە نێو کۆمەڵگەیەکدا کە چینی کرێکار بەشێکی پێك دێنی ئایدیۆلۆژیای چینی دەسەڵاتدارە ، لە زۆر باردا بوونی زۆرینەیەکی بی قەوارە لە کرێکارە نوییەکان کە لە دەرەوەی شارن و پێگەیەکیان لە دەست داوە گیروگرفتێکی زۆر بۆ ڕێکخراوە پڕۆلیتارییە سەربەخۆکان دەخوڵقێنێت، ئەمە سەرباری ناشارەزایی و نەخوێندەواری و لاوازییان . کە ئەمەش بەرەوڕووی لاوازییەکی ترمان دەکاتەوە : ئەویش پشتبەستنە بە خەڵکانێك لە دەرەوەی کرێکاران بۆ رابەرایەتی کردنیان . زۆربەی سەندیکاکان لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا لەلایەن کەسانی دەرەوەی خۆیان " outsider" بەڕێوەدەبرێن . راپۆرتەکان لە هیندستانەوە دەڵێن:

گشت یەکێتییەکان لە هیندستان بەکردەوە کەسانێك بەڕێوەی دەبەن کە هیچ پێشینەیەکی پیشەییان نییە واتە "بێگانە"ن ... زۆربەی ئەم بێگانانەش تێکەڵاوییان لەگەڵ پتر لە یەکێتییەك هەیە . رابەرێکی نیشتمانی بە هەییەت وتوویەتی کە ئەو سەرۆکی نزیکەی 30 یەکێتی بووە ، بە ڕاشکاویش ڕایگەیاندووە کە ئەزموونێکی ئەوتۆی نەبووە بۆ بەڕێوەبردنی کارەکەی.

لاوازی و پشت بەستن بە بێگانە ریێ بۆ پابەندبوون بە تاکە کەسەوە خۆش دەکات . زۆر لە یەکێتییەکان هێشتا خووی گەڕان بە دوای (کەسایەتی)یەکدا بەسەریاندا زاڵە . کەسایەتییەکی بەهێز دەتوانێت دەست بەسەر یەکێتییەکەدا بگرێت ، بەسەر هەموو سیاسەت و کردارەکانییەوە . یەکێتییەکەش وەك بەوە دەناسرێتەوە کە موڵکی ئەو کەسایەتیە بێت . کرێکارەکان بەدوایدا دەگەڕێن تا گیروگرفتەکانیان بۆ چارەسەر بکات و گشت داواکانیان زامن بکات . وەك بەرگریکەر و پاڵەوانێك پشتی پێ ئەستوور دەکەن و بۆ هەر شوێنێکیان بەرێت ئامادەن بەدوایدا بچن . توخمێکی فراوان لە پاڵەوان پەرستی بەم هەڵوێستەوە دیارە . ژمارەیەکی باش لەم پاڵەوانانە لە بزووتنەوەی کرێکاریدا هەن. ئەمان تەنها لە بە دەستهێنانی هەندێ داواکاریدا یارمەتی کرێکاران دەدەن نەوەك لە گەشەپێدانی ڕێکخراوە دیموکراتییە پشت بە خۆبەستووەکان دا. وە ئەم ڕێکخراوانە بەو ئاراستەیەدا گەشە ناکەن تا کرێکاران فێر بن پشت بە خۆیان ببەستن نەك بە بەزەیی کەسایەتییە دیارەکان بۆ چارەسەرکردنیکێشەکانیان .

خاڵێکی تری لاوازیی بزووتنەوەی کرێکاران لە زۆربەی وڵاتە دواکەوتووەکاندا ، پشت بەستنە بە دەوڵەت . راپۆرتەکان لە هیندستانەوە دەڵێن:

دەوڵەت زۆربەی ئەو ئەرکانەی گرتۆتە دەست ، کە لە کۆمەڵگا ئازادەکاندا ئەرکی یەکێتییە پیشەییەکانە . هەروەك چۆن ئێستا دەوڵەت – نەوەکو سازشی دەستەیی نێوان خاوەن کار و کرێکاران – ڕۆڵی سەرەکی دەگێڕی لە دیاریکردنی کری و مەرجەکانی تری کارکردن . ئەمەش تا رادەیەك لە چارەنە هاتووبووە بەهۆی باری ئابووری و لاوازی کرێکاران و یەکێتییە پیشەییەکانیانەوە . لە ئەفریقیای رۆژئاوای سەر بە فەرەنسا ڕاپۆرتەکان دەڵێن:

هەوڵە ڕاستەوخۆکانی ئەم یەکێتییە دژ بە خاوەنکار بە دەگمەن زیادکردنی ڕاستەقینەی کرێی بۆ کرێکارە ئەفریقییەکان لێکەوتۆتەوە ؛ لەم ساڵانەی دواییدا داب و نەریتە کۆمەڵایەتی و کاریگەرییە سیاسیەکانی بزووتنەوە کرێکاریەکان بەرپرسیار بوون لە زۆربەی زیادکردنەکانی کرێی ڕاستەقینە .

گرنگترین فاکتەر کە ئەوە دیاری دەکات ئایا چینی کرێکار لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا بە ڕاستی شۆڕشگێڕن یان نا, فاکتەرێکی خۆییە. چالاکی حزبەکان و بە تایبەتی حزبە کۆمۆنیستەکان کاریگەرییان لەسەر ئەمە هەیە . باسکردنی ڕۆڵی دژە شۆڕشگێڕانەی ستالینیزم لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا – کە پێشتر ئاماژەی پێکراوە – لێرەدا پێویستیان بە دووبارەکردنەوەیە .

زنجیرەیەك لە بارودۆخە یەك بە دوای یەکە نیشتمانی و نێونەتەوەییەکان شکاندنی کۆت و بەندەکانی فیوداڵیزم و ئیمپریالیزم دەکاتە ناچارییەك بۆ هێزەکانی بەرهەمهێنان . یاخی بوونەکانی چینی جووتیار ڕامالێنێکی قوڵترو فراوانتری لەوانی پێشتر بە خۆیەوە بینی . هەر لەو یاخی بوونە نیشتمانیانەشدا ڕەگ و ڕیشەی ئەو یاخیبوونە نیشتمانیانە داکوترابوو لە دژی داتەپینی ئابوورییەك کە ئیمپریالیزم لە گەڵ خۆیدا هێنابووی هەروەها لە پێناوی باشترکردنی باری ژیان کە داواکارییەکی دەستبەجێ بوو.

پیداویستی هێزە بەرهەمهێنەرەکان و هەستی یاخی بوون لەنێو چینی جووتیاران دا بەس نەبوون بۆ شکاندنی تەوقی موڵکایەتی دەرەبەگایەتی **landlordism** و ئیمپریالیزم . سێ فاکتەری تریش یاریدەدەر بوون :

- لاواز بوونی ئیمپریالیزمی جیهانی لە ئەنجامی گەشەی ناکۆکییەکانی نێوان هێزەکان ، و ئیفلیجییەك کە جومگەکانی دەستێوەردانە هەمەلایەنەکانی ئیمپریالیزم بە هۆی دروستکردنی بۆمبی هایدرۆجینییەوە.

- گرنگی ڕوو لە گەشەی حکومەت لە وڵاتە دواکەوتووەکاندا . یەکێ لە داوە مێژووییەکان ئەوەیە کاتی ئەرکێکی کۆمەڵایەتی ڕوو بەرووی کۆمەڵگە دەبێتەوە, ئەو چینەی کە بەناچاری لەسەریەتی بەئەنجامی بگەیەنێت ئامادە نەبێت ، چەند گروپێك لە خەڵك ، کە زۆر جار هێزێکی سەر بە دەوڵەتن جێبەجێی دەکەن لەم هەلو مەرجەدا هێزە دەوڵەتییەکە ڕۆڵێکی گرنگ دەگێڕێت . ئەمەش تەنها لە ژێرخانی ئابووری نیشتمانیدا ڕەنگ ناداتەوە – کە بەپێی ئەو گەشە دەکات – بەڵکو لەسەر کارەکتەری سەرونیشتمانیی ئەمڕۆی ئابووری جیهانیش !

- ڕۆڵی گەشەکردووی چینی ئەندێشەمەندان وەك ڕابەر و یەکالاکەرەوەی نەتەوە و لە سەرو ئەمانەیشەوە بەگەڕخەری جەماوەر . ئەم خاڵەش پێویستی بە درێژەپێدانێکی تایبەتی هەیە.

شۆڕشی ڕۆشنبیری

چینی ئەندێشەمەندانی شۆڕشگێڕ خۆی وەك فاکتەرێکی یەکگرتوو سەلماند لەو نەتەوانەی لەم دواییەدا بەدەرکەوتن پتر لەوانەی روسیای تزاری. ئاشکرایە کە مولکایەتی تایبەتی بۆرژوازی ڕوو لە ئیفلاس و لەرزۆك بوونی پایەکانی ئیمپریالیزم و سەرمایەداری دەوڵەتی – بە هۆی بی ٌهێز بوونی ئیمپریالیزم ، هەروەها گرنگی روو لە گەشەی پلاندانانی دەوڵەتی ، وە هەروەها ئەزموونەکەی رووسیا و کاری رێکخراوەیی حزبە کۆمۆنیستەکان – هەستێکی نوێی پێکەوەگرێدان بەو ئەندێشەمەندانە دەبەخشیٌ. وەك تاکە بەشێکی پەیوەست نەبوو بەهیچ بوارێکی تایبەتی نێو کۆمەڵگاوە، چینی ئەندێشەمەندان سەرچاوەیەکی روونی دەستەبژێرێکی شۆڕشگێڕی پسپۆڕن کە وادەردەکەویٌ نوێنەری بەرژەوەندییەکانی نەتەوەکەیان بن دژ بە بەرژەوەندییە چینایەتی و دەستەیی یە تێك هەڵچووەکان . سەرەڕای ئەوەی تەنها بەشێکیشن لە کۆمەڵگا کە ئیلهام لە کولتووری نیشتمانییەوە وەردەگرن ، لەکاتێکدا چینی جووتیاران و کرێکاران نە ئەو کاتی پشوەیان هەیە و نەرۆشنبیرییەکی ئەوتۆش.

هەروەها چینی ئەندێشەمەندان بە ئاگان لە دواکەوتوویی وولاتەکەیان لە رووی تەکنەلۆژیاوە . کاتێك هاوبەشی دەکەن لە جیهانی تەکنەلۆژی و زانستی سەدەی بیست دا ، دواکەوتوویی نەتەوەکەیان دایان دەمرکێنێتەوە . ئەم هەستەش لەلای ئەو رۆشنبیرانە زەق ترە کە بە دەست بێکاری یەوە دەناڵێنن . ئەم دواکەوتووییە ئابوورییە گشتییە وا دەکات کە تاکە هیوای خوێندکاران ئەوە بێت کارێکی حکومییان دەست بکەوێت ، بەلاّم ئەمەش بەشیان ناکات.

ئەوان زۆر باوەڕیان بە لێهاتوویی هەیە ، تەنانەت لە بواری ئەندازەیی کۆمەلاّیەتیشدا . هیوایان وایە چاکسازی لە سەرەوە دەست پیٌ بکات و پێیان خۆشە ئەم دنیا نویٌ یە بدرێتە دەست خەڵکانێك کە بەمە بزانن ، وەك لەوەی ئەوە ببینن کە خەباتی لیبرالاّنەی تاکە هوشیارەکان و خەڵکانی ئازادیخواز لە ئەنجامدا جیهانێکی نویٌ بۆ خۆیان وەدەست دێنن . ئەوان زۆر دەربەستی پێوانەکانیانن بۆ رزگارکردنی نەتەوەکەیان لە چەقبەستوویی ، بەلاّم کەمتر دەربەستی دیموکراسین . گەشتێك بەرجەستە دەکەن بەرەو بە پیشەسازی کردن ، بەرەو کەڵەکەبوونی سەرمایە ، بەرەو ژیانەوەی نیشتمانی. دەسەلاّت پەیوەندییەکی راستەوخۆی بە لاوازی چینەکانی تر و نابووت بوونی سیاسیانەوە هەیە.

ئەمانە هەموویان وا دەکەن سەرمایەداری دەوڵەتی تۆتالیتار ئامانجێکی سەرنج راکێش بێت بۆ رۆشنبیران . وە لەراستیشدا ئەوان ئالاّ هەڵگری سەرەکی کۆمۆنیزمن لە نەتەوە تازە پێگەیشتووەکاندا . هەروەك پسپۆڕێك لە ئەمریکای لاتین دەنووسێت : " کۆمۆنیزم رەزامەندییەکی زۆر گەورەی بەدەستهێنا لە ئەمریکای لاتین لە نێوان خوێندکاران و چینی ناوەڕاستدا ". لە هیندستان ، لە کۆنگرەی حزبی کۆمۆنیست لە ئەمریتسار (ئازار و نیسانی1958) نزیکەی لە 67% نوێنەرەکان سەر بە چینی پرۆلیتاریا و جوتیاران نەبوون ، بەڵکو لە (چینی ناوەڕاست ، خاوەن زەوییەکان ، بازرگانانی بچووك) ؛ لە 72% ی لە پلەی زانکۆدا بوون .

بەلارێدابردنی شۆڕشی بەردەوام

بە پێی تیۆری یەکەی ترۆتسکی ئەو هێزانەی پێویستە رابەرایەتی شۆڕشە کرێکارییە سۆسیالیستیەکان بکەن ، لە کاتی ئامادە نەبوونی خودی شۆڕشگێڕدا، دەشیٌ پرۆلیتاریا بە پێچەوانەوە ئاراستە بکەن ، واتە بەرەو سەرمایەداری دەوڵەتی ببەن. بە بەکارهێنانی ئەوەی لە جیهاندا بەکارە لە تیۆرییەکە و ئەوەی جێی گومانە (سەبارەت بەچالاکی خودی پرۆلیتاریا) ، دەگەینە دەستەواژەیەکی بگۆڕ، کە لەبەر نەبوونی ناوێکی گونجاو ، دەکریٌ پێی بلێین "شۆڕشێکی بەردەوامی سۆسالیستی دەوڵەتی بەلارێدابراو".

هەرەسهێنانی رژێمی ستالینیستی له رووسیا و ئەوروپای رۆژهەلاّت ، گوزەری (چین)ەکەی ماوی بەرەو کۆت و بەندەکانی سەرمایەداری بازاڕ کێش کرد، پەرتبوونی نێودەوڵەتی بزووتنەوە ماوی و ستالینستیەکان رێیان بۆ گەشەکردنی شۆڕشێکی بەردەوام و راستەقینه ، هەروەك ترۆتسکی وەسفی کردووه ، خۆش کرد

ئێمه لەنێو بەئاگاهاتنەوەیەکی لەسەرخۆ و دوورو درێژی بزووتنەوەی چینی کرێکارین له جیهانی سێهەمدا . ئەوەمان بینیوه چۆن چینی کرێکاران له ئێران سەرقاڵی مانگرتنێکی گشتی بوون که شوراکان (ئەنجومەنەکانی کرێکاران) رێکیان خستبوو وه لەئەنجامدا لەسەر کار لابردنی شای لێ کەوتەوه . بینیومانه چۆن چینی کرێکارانی ئەفریقای باشوور رژێمی ئاپارتایدیان لەناو برد. هەروەها سەرهەڵدانی چینی کرێکارانی چەکدار له کۆریای باشوورمان بینیوه . هەروەها بەفراوانترین و جەماوەریترین مانگرتنی گشتیمان له بەرازیل بەخۆوە دیوه.

بۆ زاڵبوون بەسەر ئەو ستەم کارییەی که دەیەکانی کۆنەپەرستی و ستالینیزم و فاشیزم بەجێیان هێشتووه ، پێویستمان به ماوەیەکی دوورو درێژه . بەلاّم رێگا لەبەر دەم شۆڕشی بەردەوام و راستەقینه والاّیه تا ئامانجەکانی خۆی بێنێــته دی.